

Plottet som samler. Et hermeneutisk perspektiv på kategorisering av betydning i navn på travhester

Av Dag Orseth

There are quite a lot of studies of names of different kinds of farm- and domestic animals. Four such studies originating in the Nordic countries all strive to establish what is the origin of the names they deal with. When it comes to names that are not stereotyped, this mostly involves trying to establish the motivation behind the name on the part of the person who gave it. What is more surprising is the strong tendency to classify the meaning of any such name into one, and only one, category.

*With specific reference to names of Scandinavian trotters, and building on the hermeneutics of Paul Ricoeur as it is outlined in *The Rule of Metaphor* (1977) and *Time and Narrative* (vol. 1–3, 1984, 1985, 1988), the author argues that many such names both could and should be classified into more than one category. For example the name Ojos Del Salado (DK) should be regarded both as referring to a mountain and a volcano. Furthermore, the way the categories that are chosen and named, are to a large extent dependent on the topical corpus of names in question – not only on the intention of those who give the names and an a priori picture of the world.*

*Ricoeur's point of view in *Time and Narrative* makes it feasible to see a parallel between categorisation of meaning in such names and a narrative – specifically an historical narrative. Whereas narrative is chronological and categorization is not – they are both dependent on time when it comes to creating meaning. In both cases we construct a plot that builds on and comes after the isolated incidents or names. This plot should strive to make the entire corpus appear as much as a logical whole as possible.*

1 Om betydning i navn på dyr

Hur kunde ni glömma Rådd-djuret vid sjösättningen, sa Sniff förebrående.

Fick han nånsin ordning på sin knappsamling efteråt?

Jadå, många gånger, svarade Muminpappan. Han hittade nya knapps-system hela tiden. Ordnade dem efter färg eller storlek eller form eller material eller enligt hur mycket han tyckte om dem. (Jansson 1968: 63)

Det finnes ganske mange ulike lesninger av navn på ulike slags (hus)dyr i Norden. Blant disse er finske hestnavn (Kalske 2015), svenske navn på storfe (Leibring 2000), norske kunavn (Kruken 1996) og danske kattenavn (Meldgaard 1993). Med noen mindre modifikasjoner er det tre forhold som er felles for innholdet i disse studiene.

For det første forsøker de å etablere betydning i navna ved å finne ut hva som er navnets grunnlag, hva det kommer av. Dette er fullt ut i tråd med tradisjonen i navneforskninga. I artikkelen *Onomastiska grundfrågor*, sier Thorsten Andersson (1994: 33) at «Grundläggande inom namnforskningen är tolkningen av namnen, deras etymologi [...] Intresset inriktas därmed på namnbildningstilfället ...». I de nevnte studiene av dyrenavn skjer søkinga etter slik etymologi litt grovt sagt på tre ulike måter.

1.1 Stereotype navn

Enkelte dyrenavn har likhetstrekk med fornavn i en slik sammenheng. Fornavn «[...] som hovedsakligen hämtas ut ett tradisjonellt onomastikon, gör ett stereotyp intryck.», sier Andersson (1994: 25) og tilføyer at «det-samma gäller för en stor del av husdjursnamnen (representerade av konamn), men denna kategori präglas inte lika klart av tradisjonen». Lignende stereotype navn finnes for øvrig også f.eks. på fritidsbåter (Johannessen 2009). Slike navn blir tillagt betydning som er uavhengig av den enkelte navngiverens kunnskap og intensjoner.

1.2 Karakteriserende navn

Andre navn framstår som karakteristikk av det bestemte individet, f.eks. navn som viser til farge. Slik sett har de likhetstrekk med tradisjonelle stedsnavn. Det finnes oftest et direkte forhold mellom en lokalitet og navnet på lokaliteten, og som Line Sandst (2016: 93) sier det: «Den etymologiske metode fortæller om stednavnet på dannelses-tidspunktet. Metoden angiver navnets bestanddele, og herud fra kan det semantiske indhold fremdrages.»

Rosende eller nedsettende navn vil også kunne være eksempel på slike navn som er ment som en karakteristikk av det enkelte individet, (men de behøver ikke være det). I slike tilfeller er det altså mulig etablere en slags mer eller mindre objektiv forbindelse mellom navnet på dyret og dets form, farge eller egenskaper for øvrig.

1.3 Løsrevne navn

En tredje type husdyrnavn er derimot verken stereotype eller karakteriserende for individet, men framstår som løsrevet både fra navnetradisjon og individ. Det gjelder blant annet navn som *Rauma*, *Russland* og *Java* i Krukens materiale, altså navn som er overført fra en annen kategori. Tilsvarende finner vi i minst like stor grad i kattenavn, slik Meldgaard (1993: 19) viser blant annet gjennom navn som *Martini* og *Ouzo*. Slike navn kan også ha sammenfallende form med appellativer; *Marsløv*, *Sommerløv* (Kruken 1996), *Paprika* (Kalske 2015).

Når det gjelder navn av denne tredje typen, navn som verken er valgt fra et eksisterende forråd av navn eller som framstår som en karakteristikk av det enkelte individet, streber forskerne stort sett etter å avdekke navngiverens intensjon bak eller motivasjonen for navnevalget. Et stykke på vei ser rett nok Kalske ut til å representere et unntak fra denne tenkemåten. Hun understreker flere steder at det er tankebaner og -retninger i den finske kulturen som bestemmer hennes lese måte. Under dette ligger det vel likevel en ide om at den enkelte navngiveren har tenkt på samme måte som det finske kollektivet. Meldgaard på si side har spurt navngivere om hvorfor katten har fått navnet sitt, mens Kruken i stor grad er henvist til å resonnerer seg fram til motivasjonen bak det enkelte navnet. Dette siste gjelder også den absolutt mest grundige og mest underbygde kategoriseringen i de aktuelle studiene — i Katharina Leibnings (2000) studium av navn på svensk storfe. Når det gjelder betydningsinnhold i navnet, er også hun tydelig intensjonsorientert. Om målet med studiet sitt av betydning sier Leibning at:

Min målsättning är att göra namnsemanstiska snarare än ordsemanstiska analyser. I begreppet namnsemanantik, till skilnad mot ordsemanantik, innefattar jag namnens innehåll och de principer, tankeassociationer och händelsesförlopp som kan ligga till grund för namngivningen av varje enskild namnbärare. (Leibning 2000: 341).

Hun ser imidlertid godt problema som kan oppstå i et slikt arbeid:

Att göra en namnsemantisk analys av ett historiskt material är förknippat med stora problem. Eftersom namngivarna inte längre går att nå kan man i allmänhet aldrig få visshet om den egentliga navngivningsgrunden. (Leibring 2000: 341)

Bak dette utsagnet ligger det åpenbart en forståelse av at den som kategoriserer har ei formende rolle i arbeidet og ikke bare fungerer som et slags medium for den betydninga som allerede finnes i navnet. Leibring sier videre at

Det är också vanskligt att bedöma de komplexa, ibland ytterst tillfälliga tanke- och associationsprocesser som ligger bakom t.ex. vissa binamns tillkomst. Dessa kan vara svåra att minnas och återskapa även för namngivaren själv. (Leibring 2000: 342)

Dette er ei presis formulering av et dilemma og et problem. Men da blir spørsmålet om det er dette vi skal forsøke på i møte med slike navn der denotatum og betydningsinnholdet i navnet er løsrevet fra hverandre på så mange måter. Jeg vil hevde at det i slike tilfeller er hensiktsmessig – kanskje også tankemessig nødvendig – å erstatte jakta på hva som ligger bak navnet med hva som ligger foran det – for å bruke et uttrykk fra Paul Ricoeur. Det er mer tjenlig å leite etter hva navnet *kan* inneholde av betydning enn hva det var *tenkt å* inneholde. Det er hensiktsmessig å se navnet som en tekst i miniatyr eller som et utsagn – ikke som et ord. Slik sett blir da det enkelte navnet et fragment i et korpus, en tråd i en vev eller et utsagn i en større tekst som teoretisk sett består av alle navn i en gitt navnekategori.

2 Om jakta på den ene betydningskategorien

I artikkelen Kategorisering som prinsipp i namnegranskinga, sier Gunstein Akselberg at

Eit særkjenne ved tradisjonell onomastisk gransking er klassifisering av ein-skildnamn frå eit større eller mindre avgrensa namnemateriale i eit eller anna system av namnekategoriar. (Akselberg 2002: 38)

Dette stemmer godt også for de fire nevnte studiene av navn på husdyr.

De går alle videre fra å fastlegge – eller forsøke å fastlegge – ei betydning av de ulike navna til å sortere disse betydningene under kategorier der navna som blir samla har fellestrekk. Felles for disse lesningene er endelig at de i slik kategorisering etter betydning *ønsker å plassere ethvert navn på ett og bare ett sted i systemet.*

Meldgaard sier rett nok at «Hvis der er flere navnebærere med forskjellige navngivingsmotiver (som *Aramis*, *Figaro* og *Mozart*), kan det samme navn godt optræde i flere forskjellige grupper.» (Meldgaard 1993: 14). Også hos Meldgaard er det altså likevel slik at navnet på ett bestemt individ bare skal plasseres ett sted.

Denne tendensen er helt i tråd med det Akselberg viser til i si drøfting av ulike kategoriseringsprinsipp og i sin gjennomgang av hvordan slikt realiserer seg i norsk stadnamngransking.

Alle granskarane som kategoriserer ut over det kronologisk alfabetiske, er opptekne av at namnet eller namnelekkene vert putta i rett kategori. [...] Sjeldan eller aldri vert ein lekk vurdert til å høyre heime ulike stader. (Akselberg 2002: 60)

Det foreligger altså en sterk – vi kan trygt si dominerende – tendens til å ville feste et navn til én og bare én betydningskategori. Dette kommer eksplisitt til uttrykk hos Kruken (1996: 184): «Tydingsgrupper er det vanskeleg å etablere, m.a. fordi namna rett ofte inneheld fleirtydig ordstoff, og fordi vi ikkje kjenner den konkrete situasjonen namna vart gjevne i.» I dette utsagnet blir det altså eksplisitt uttrykt at hvert enkelt navn ideelt sett bør knyttes til én og bare én betydningskategori, sjøl om det inneholder «fleirtydig ordstoff».

Når Kalske (2015: 90) uttrykker at det kan reises kritikk mot hennes underinndeling av navn på finske hester som på en eller annen måte kan assosieres med Ungarn, indikerer dette noe av det samme. «These themes are based on the material. They can be criticized, because some names could belong to more than one category.» Også hun bestemmer likevel — til tross altså for at hun utsetter seg for kritikk — at et navn skal ligge i én og bare én slik kategori og ser ut til å mene at det er uomgjengelig ut fra en slags systemtvang. Et annet forhold som er interessant ved dette sitatet, er presiseringa av at kategoriene er basert på materialet. De er altså ikke der i en slags a priori-forstand.

Kruken (1996: 185) diskuterer hvordan en skal plassere navn i de to betydningsgruppene «Personnamn/kvinnenamn» og «Namn etter kjende

personar» og argumenterer for at kunavn som *Dolly* og *Fia* bør knyttes til den siste av disse gruppene. Dersom navnet ikke er i allmenn bruk som kvinnenavn i Norge, «må grunnlaget for bruken som kunamn vere oppkalling». Dette resonnementet blir kritisert av Leibring (2000: 346) som mener at det uten direkte kjennskap til navngivingsbakgrunnen må være vanskelig å vite i hvilken av de to kategoriene en skal plassere disse navna.

Heller ikke Leibring stiller likevel spørsmål ved at en må velge mellom de to gruppene, og også hun skiller et sted i arbeidet sitt mellom på den ene sida «Namn som är identiska med personnamn eller är bildningar til personnamn» (s. 370–72) og på den andre sida «Namn som är identiska med namn på mytologiska, litterära och religiösa gestalter» (s. 372 f.). Kunavn som *Carolina*, *Sofia* og *Mali* blir sortert til den første av disse kategoriene, mens *Eva*, *Lucia*, *Medusa*, *Adam* og *Gabriel* sorterer under den siste av dem. Til dette må en kunne innvende at et navn som *Eva* både er et personnavn og et bibelsk navn. Det er vanskelig å se at vi skal måtte velge mellom disse kategoriene. Med litt annerledes formulerte betegnelser på kategoriene kan vi også sikkert se på dem som en over- og en underkategori, der ‘navn som er identiske med personnavn’ er overkategorien, og ‘bibelske navn’ er en av flere underkategorier. Alternativt kan også det omvendte tenkes, altså at tilknytning til det bibelske blir gjort til overkategori og personnavn til en underkategori av denne.

Det er enkelt å forstå ønsket om å tillegge et navn ei og bare ei betydning. Betraktelig vanskeligere er det å forstå ønsket om å sortere denne betydninga under én og bare én kategori også i de tilfella der en altså ser at det finnes flere alternativ, slik Kalske, Kruken og Leibring alle gjør.

3 Kategorisering og fortelling. Eksemplet travhestnavn

Om vi velger å se det slik at betydninga av et enkelt navn ligger fast, følger det ikke automatisk at de betydningsmessige forbindelseslinjene mellom ulike navn er like permanente. Kategorisering av betydning i navn innebærer med nødvendighet ei form for sorteringsvirksomhet hos den som lager kategoriene. I det følgende skal jeg framstille en mulig hermeneutisk basert måte å forstå slikt kategoriseringsarbeid på. En helt grunnleggende premiss for denne synsmåten er at kategoriseringa representerer nettopp ei rydding av et materiale, og at denne ryddinga skjer *i ettertid*. Først finnes navnet og navna i en overordna navnekategori, det være seg

navn på storfe generelt (Leibring) eller kunavn spesielt (Kruken), kattenavn, hestnavn generelt (Kalske) eller navn på travhester spesielt. Med utgangspunkt i disse navna oppstår kategoriene. Jeg spør da hva det er som skjer når vi deler inn navn i kategorier etter betydning. Hva slags aktivitet er slik inndeling, hva styrer den og hvilken rolle har den som deler inn?

Paul Ricoeurs metafor-teori, slik den kommer til uttrykk i *The Rule Of Metaphor*, gir grunnlag for å se på det enkelte navnet som en tekst eller et utsagn i miniatyr. Et kjernepunkt er da at Ricoeur hevder at språk alltid er språk om noe. Å uttrykke noe språklig er ei handling, og så snart noe er uttrykt i språk, er det et tilfelle av språk i bruk. Når et navn oppstår, enten det er ved navngiving eller ved navneskaping, er det altså uttrykk for språklig handling. (Ei nærmere framstilling av dette finnes i Orseth 2017).

Også når det gjelder kategorisering av navn, mener jeg å finne støtte til forklaring i Ricoeurs hermeneutikk, i dette tilfelle i trebindsverket *Time and Narrative* (1984, 1985, 1988). Jeg vil argumentere for å se kategorisering av navn etter betydning som en parallell til å organisere hendelser i ei fortelling. I et slikt perspektiv er et (nytt) navn en hendelse, det er noe som skjer. Selve det at navnet blir til, bunner i og utgjør ei handling.

I sin forståelse av fortellinga skiller Ricoeur mellom tre nivå av mimesis. Mimesis₁ er prefigurasjon, det er hendelser uten noen form for rydding eller ordning. Disse hendelsene framstår som løsrevne og kan virke tilfeldige. Mimesis₂ er konfigurasjon og det viktigste av de tre momenta. Mimesis₂ er ordning av hendelsene innenfor ramma av et plott, det er systematisering av hendelsene slik at de framstår som mest mulig logisk sammenhengende, og slik at handlingsforløpet gir best mulig mening. Mimesis₃ er transfigurasjon, det er lesinga av hendelsene etter at de er systematisert og satt i sammenheng gjennom et slik plott. Disse tre momenta av mimesis – av menneskelig skaping – følger altså etter hverandre i tid, og de er forma av ulike instanser. Jeg vil foreslå å se kategorisering av navn i lys av denne tanken hos Ricoeur. I denne omgang avgrensner jeg resonnementet til å gjelde navna i den siste av de tre kategoriene jeg lanserte innledningsvis – de navna som verken er stereotype eller der det lar seg gjøre å etablere en sammenheng mellom navnet og den som har det.

Slik sett blir da et navn en hendelse («an incident») er Ricoeurs begrep – et første nivå av mimesis. Sammenføyinga av navna til kategorier

representerer ordning og tilsvarende mimesis₂. I ei fortelling er dette fortellerens domene, og den som kategoriserer har tilsvarende rolle som en forteller – vedkommende skal få navna til å henge sammen på en måte som gir best mulig mening og som får sammenhengene til å framstå som forklarlige, som naturlige, ja i beste fall som uomgjengelige. En forteller lager et plott ut fra hendelser, og knytter disse hendelsene til hverandre på en måte som gjør at helheten framstår som logisk forklarlig og tilfredsstillende.

[...] the plot as mediating between events and a narrated story. As a consequence, an event must be more than just a singular occurrence. It gets its definition from its contribution to the development of the plot. A story, too, must be more than just an enumeration of events in serial order, it must organize them into an intelligible whole, of a sort that we can always ask what is the «thought» of this story. In short, emplotment is the operation that draws a configuration out of a simple succession. (Ricoeur 1984: 65)

En forteller har også alltid en synsvinkel – et perspektiv å se fra. Det samme har den som kategoriserer. Sammenhengene som blir skapt i kategoriene inngår i et plott. Mimesis₃ er så lesninga av denne kategoriseringa – enten den blir gjort av en utenforstående leser eller av den som kategoriserer – av fortelleren – når det kommer til et nytt navn og det dermed potensielt oppstår nye sammenhenger. Vi skal se eksempel på det seinere.

Kategoriene bygger sjølsagt på betydningsinnholdet i disse navna – disse hendelsene – men de gjør det ikke umedierte, de er også forma av fortellerens skapende bevissthet, og de er dessuten nedfelt i språk, noe som også har betydning for hva som sorterer under de ulike kategoriene – for hvilke forbindelser som framkommer.

Så er det vel å merke ikke slik at kategorisering er ei fortelling, men at vi vil ha utbytte av å *se* kategoriseringa *som* ei fortelling, for igjen å bruke et av Ricoeurs sentrale uttrykk. Kategorier av navn er ikke ei fortelling, for de mangler kronologi – de utspiller seg ikke over tid. Det gjør imidlertid selve kategoriseringsprosessen. Først kommer navnet som del av et eksisterende korpus, så kommer lesninga av navnet og plasseringa i en betydningskategori, så kommer forståelsen av kategoriseringa. I et korpus i endring – i et korpus som ikke har et finitt endepunkt i tid – vil denne prosessen i prinsippet skje på nytt hver gang det kommer til et nytt navn. Pre-

missene for å forstå helheten – for plottet – vil også kunne bli endra over tid ved at det samfunnet og språket som omgir navna forandrer seg.

Når vi kategoriserer ut fra betydning, blir altså navna element i et plott som består av både enkeltkategorier og av en helhet av slike. Alle disse delene av den store teksten står i gjeld til hverandre. Navnet blir føyd til en kategori dels på grunn av sitt betydningsinnhold, dels på grunn av betydningsinnholdet i andre navn og dels på grunn av synsvinkelen til den som former kategoriene, til den som ordner navna i et slikt plott.

[...] a narrative makes appear within a syntagmatic order all the components capable of figuring in the paradigmatic tableau established by the semantics of action. This passage from the paradigmatic to the syntagmatic constitutes the transition from *mimesis*₁ to *mimesis*₂. It is the work of the configuring activity. (Ricoeur 1984: 66)

Det er først når vi ser helheten, at vi fullt ut forstår betydninga av delene. Annerledes formulert får delene ei tilleggsbetydning gjennom å være del av en helhet, ved å være en del av det samla navnekorpuset eller for den saks skyld av den enkelte lesers måte å plassere navnet på i en egen helhet. Når vi bestemmer oss for å sortere et navn til en kategori, bestemmer vi samtidig retninga på lesninga av navnet.

Ricoeur knytter ikke måten sin å tenke om *mimesis* på bare til fiksjonsfortellinger av ulikt slag, men også til historieskriving – til arbeidet med å skrive fram sammenhenger over tid mellom historiske hendelser og deres konsekvenser. Felles for fiktive fortellinger og historieskriving er blant anna at begge tekstformene berører hendelser som utspiller seg over tid. Skal vi derfor argumentere for å se kategorisering av hestnavn som i et slikt mimetisk perspektiv må vi aller først synliggjøre tidsperspektivet og dets rolle i kategoriseringa.

[...] the act of emplotment combines in variable proportions two temporal dimensions, one chronological and the other not. The former constitutes the episodic dimension of narrative. It characterizes the story insofar as it is made up of events. The second is the configurational dimension properly speaking, thanks to which the plot transforms the events into a story. The configurational act consists of «grasping together» the detailed actions or what I have called the story's incidents. It draws from this manifold of events the unity of one temporal whole. (Ricoeur 1984: 66)

På dette punktet i resonnementet må vi stoppe opp og spørre om det kan rettferdiggjøres å se kategorisering av navn som ei fortelling og den som kategoriserer som forteller, også dersom vi betrakter betydningsinnholdet i det enkelte navnet som fastlagt, det være seg av etymologiske grunner eller – som det ofte vil være tilfelle ved navn på dyr – gjennom intensjonen til den eller dem som bestemte navnet. Hva kan rettferdiggjøre å se kategoriseringa som et plott sjøl om en mener at betydningsinnholdet i det enkelte navnet er forutbestemt og varig – altså dersom den som kategoriserer bare skal finne sammenhenger som allerede er der – ikke skape dem på grunnlag av materialet?

Når en opererer ut fra en premiss om at betydninga i (eller av) et navn er bestemt av navngiverenes intensjon(er), blir endring over tid ikke noen relevant faktor i lesninga av navnet. Da er det stabilt, og lesemåten er fastlagt en gang for alle. Dersom en derimot leser navnet som en tekst, blir denne underlagt tid på to nivå. På den ene sida er navnet utsatt for mulig betydningsendring på grunn av at verden/omgivelsene endrer seg. På den andre sida – og det er minst like viktig – kan lesemåten endre seg fordi det samla korpuset av navn får tilvekst som endrer lesemåten av de navna som var der fra før. Navnet *kan* ses som en tekst. Kategoriseringa *må* ses som en tekst.

Vi skal i det følgende se på noen utvalgte av de nær sagt utallige problemstillinger som kan oppstå i et slikt kategoriseringsarbeid. Vi begynner med noen eksempel på navn som gjør det spesielt problematisk å føre navna til bare en betydningskategori.

4 Kategoriseringsproblemet også når vi har fastlagt et betydningsinnhold

4.1 Fjell eller vulkan

Navn på travhester er ikke prinsipielt forskjellig fra navn på andre dyr, men de kan være bedre egna til å illustrere en del problemstillinger knytta til betydning i navna på grunn av det store og varierte materialet, som skyldes det særlig store behovet for unike navn (Nærmere om dette i Orseth 2017).

La oss si at vi har bestemt oss for hvordan vi skal forstå et bestemt navn, enten det nå skyldes at intensjonen hos navngiveren er avklart, at denne intensjonen av andre årsaker er åpenbar, at vi har resonnert oss

fram til den, at vi ikke finner alternative lesemåter av navnet eller at vi velger å konsentrere oss om én bestemt av flere mulige lesemåter. I det følgende skal jeg framstille noen av de mange dilemma vi likevel kan få når vi skal kategorisere. La oss begynne med navnet på travhesten *Ojos Del Salado* (SE).

Her er det ikke snakk om noen åpen tekst eller et flertydig utsagn. Vi må anta at den som ga hesten dette navnet hadde den geografiske formasjonen på grensa mellom Argentina og Chile i tankene, og vi må anta at den som leser navnet og forbinder noe med det, tenker på den samme formasjonen. Vi har altså å gjøre med overføring fra én navnekategori til en annen.

Ojos del Salado er ifølge mine kilder verden høyeste vulkan, det høyeste fjellet i Chile og det nest høyeste i hele Sør-Amerika. Den som ga navnet *Ojos del Salado* (SE), må altså på en eller annen måte ha hatt den nevnte geografiske formasjonen i tankene. Men på hvilken måte?

Kan vi vite om vedkommende tenkte på navnet som et fjell eller som en vulkan? For å forsøke å finne ut av det, kan vi kanskje gå til navna på andre hester fra samme oppdretter. Der finner vi *Aconcagua* (SE), *Lhotse* (SE) og *Sagarmäthä* (SE). Ingen av disse er vulkaner, (sjøl om det etter det jeg forstår skal ha vært en diskusjon blant fagfolk når det gjelder *Aconcagua*). Skal vi da si at det øker sannsynligheten for at navngiveren har tenkt «Jeg skal kalle opp hesten etter *Ojos del Salado*, og jeg tenker på det som et fjell.»? Det er sjølsagt en mulig tanke. Vi kunne også forsøke å finne (ytterligere) indikasjoner ved å se på øvrige navn fra den samme navngiveren.

Men vil det hjelpe oss om vi finner slike rimelig sikre indikasjoner? Skal vi i så fall være så tro mot navngiverens sannsynlige tanker at vi klassifiserer – la oss si – *Ojos Del Salado* (SE) og *Ajusco* (SE) ulikt fordi det kan virke som om den som ga navn til den første tenkte mest på fjell, mens den andre navngiveren tenkte mest på en vulkan? For meg virker ei slik vurdering urimelig, og jeg spør hva som er problemet med å putte, som Akselberg sier, begge disse navna i *to* kategorier. Etter mitt syn både kan og bør vi la dem være både fjell og vulkaner.

I dette navnekorpuset fins det altså relativt rikelig med tilfeller av både vulkaner og fjell. For å illustrere at lesemåten av et navn blir påvirket av hvilke andre navn som finnes, kan vi likevel forestille oss at de eneste andre av disse navna som fantes var *Lønahorgi* og *Matterhorn* (DK). I så

Tabell 1. Naturdimensjon/ Geografi / Eruptivitet.

Varme kilder	<i>Geysir, Old Faithful (SE), Wairakei (SE)</i>
Vulkaner	<i>Ajusco (SE), Ararat (SE), Aqua (SE), Azul (SE), Baula (SE), Ceboruco (SE), Churchill, Coronado (SE), Cotopaxi (SE), Damavend (SE), Darwin, Demon, Egon, Equador (DK), Etna, Flores (SE), Golaja (DK), Haleakala (SE), Hekla, Katla, Krakatau (SE), Masaya, Nemo, Ojos Del Salado (SE), Puketarata (DK), Sabatini (DK), San Cristobal (SE), Stromboli (SE), Tabora (SE), Talang (SE), Toba (SE), Ubinas (SE), Vesuv (DK), Vesuvius (SE), Wairakei (SE), Yellowstone (SE)</i>

Tabell 2. Naturdimensjon/ Geografi / Fjell og fjellområder.

Norske	<i>Andersnatten, Blåtind, Dama, Glittertind (SE), Gruvletinden, Gråkaill'n, Gråtind (SE), Istind, Keisaren, Knekten, Kniven, Kolla, Komsa, Lauparen, Lønahorgi, Mannen, Nibba, Nona, Skorpa (SE), Snøhetta, Stabben (SE), Storegut, Storheia, Sula, Svarhetta, Trolla (SE), Trolltind, Tussen, Ulriken, Valdresflyva (SE), Vardtind</i>
Andre	<i>Aconcagua (SE), Ajusco (SE), Akka, Alpe D'Huez (DK), Altai (SE), Aneou (SE), Ararat (SE), Ayers Rock, Baula (SE), Ben Nevis (SE), Black Hills, Blue Ridge (SE), Blåhammaren (SE), Cara (SE), Ceboruco (SE), Copper Canyon, Cotopaxi (SE), Damavend (SE), Denali, Dhaulagiri (SE), Carmel, Everest, Farforita (SE), Fujijama (SE), Gosainthan (SE), Himalaya, Itatiaya (SE), Jura (SE), Karisimbi (SE), Kaukasus (SE), Kebnekaise, Kebnekajse (SE), Kilimandjaro (SE), Kilimanjaro, Kroppefjällan (SE), Lhotse (SE), Lorelei, Mana (SE), Manakau (SE), Matterhorn (DK), Mawensi (SE), McKinley, Mont Blanc, Mount Everest, Mount Rushmore (SE), Mystical Andes, Nallo (SE), Ojos Del Salado (SE), Olympos (DK), Pindus (DK), Punta Escalon (SE), Quantock (SE), Rocky Mountain, Sajama (SE), Scaffel Pike (SE), Seymour (SE), Sierra Madre, Sierra Nevada, Sockertoppen (SE), Tatra, Tirich Mir, Tourmalet (DK), Tsarkos, Ubinas (SE), Ultevis (SE), Ural (SE), Vagabond Peak, Ventoux (SE), Vogel Peak</i>

fall ville det være naturlig å lese *Ojos Del Salado (SE)* som et fjell. Der- som det eneste andre navnet innenfor betydningsområdet var *Vesuv (DK)*, ville det være derimot naturlig å tenke på en vulkan.

4.2 Spørsmål eller usikkerhet

På ikke veldig ulik måte kan vi fundere på om *Am I Wrong (SE)* uttrykker usikkerhet eller spørsmål. (Innenfor regelverk for navngiving der det ikke er tillatt med skilletegn, (DTCa, DNTa, STa), kan dette navnet sikkert også leses emfatisk som noe i retning av «Jammen tar jeg feil!», men la oss velge å se bort fra det).

De mulige kategoriene blir i så fall:

Tabell 3. Mental dimensjon / Spørrende.

<i>Am I Wrong (SE), Another Question, Answer Me (SE), Any More, Are You Ready (SE), But Why (DK), Can I Come Too (SE), Can You See Me (SE), Capish, Capish My Friend, Denna Dã (SE), Did I Tell You (SE), Did You Say That (DK), Do You Mind (SE), Eller Hur (SE), Exclusive Question, Fretta, Gelt (SE), Guess Who,</i>
--

Guess Why (SE), *Hogy, How* (DK), *Hva, Håkken, Inquisitive* (SE), *Isn't It Ironic* (SE), *Just Curious* (SE), *Kæm E' Kongen, Leita, Leitar, Mon Tro, Quando* (SE), *Quando Quando* (SE), *Quand Venez Vous* (SE), *Quelle* (SE), *Que Pasa* (SE), *Quaerito* (SE), *Quest* (SE), *Questionary* (SE), *Qui'est Ce Que Ca* (SE), *Quidni* (SE), *Quid Nunc* (SE), *Quippini* (SE), *Quiz Me Too* (SE), *Quizzical* (SE), *Quomodo* (SE), *Quo Vadis* (SE), *Repeat Ask* (DK), *She's Curious* (SE), *Tell Me* (SE), *Tell Me Why, The Question* (SE), *Tramp's Question* (SE), *Undra, Unusual Ask* (DK), *Vad* (SE), *Varför* (SE), *Was It A Rose* (DK), *What Happened, What's Going On* (SE), *What's On, What's The Point* (SE), *What's Up* (DK), *What Went Wrong* (SE), *What You Gonna Do* (SE), *Which Way* (SE), *Who* (SE), *Who Did It* (SE), *Who Else, Who Knows* (SE), *Who Said So* (SE), *Who's Talking* (SE), *Who Where* (SE), *Why* (SE), *Why Ask Why* (SE), *Why Hap* (DK), *Why High* (SE), *Why Ideal* (SE), *Why It Be Me* (SE), *Why Me, Why Me Jack* (DK), *Why More, Why Not, Why Not A Rose, Why Not Sensation* (SE), *Why Not Wind* (SE), *Why Roses* (SE), *Why Sad* (SE), *Why Shadow* (DK), *Why Shy* (SE), *Why So* (SE), *Wonder, You Know What* (SE), *You Talking To Me* (SE)

Tabell 4. Atferdsdimensjon / Usikkerhet.

Alea (SE), *Am I Wrong* (SE), *Aner Ikke, Anxious To Matters* (SE), *Chansning* (SE), *Coincidence* (SE), *Close To Danger* (SE), *Debat* (SE), *Doublecheck* (SE), *Fair Choice* (DK), *Global Uncertainty* (SE), *Guidance Wanted* (SE), *Guide Me* (DK), *Hamlet, Haver* (SE), *Maybe Not* (SE), *No Clutch, On Guard* (SE), *On The Edge, Ote* (DK), *Quandary* (SE), *Quirk Of Fate* (SE), *Risky* (DK), *Stuss, Tvivel* (SE), *Twist Of Fate* (SE), *Uncertain When* (SE), *Uroa, Usikker, Välja* (SE)

Hvem kan egentlig avgjøre hvor *Am I Wrong* (SE) hører hjemme dersom vi – svært svakt logisk fundert – skulle måtte plassere navnet i en og bare en betydningskategori. Og hvem kan egentlig si hva dette navnet ‘kommer av’?

Vi kan sjølsagt depresisere oss bort fra problemet ved å lage en kategori som ‘Karakteristikker’, på tilsvarende måte som vi kan depresisere oss bort fra problemet med kategorisering av *Ojos Del Salado* (SE) ved å kalle det en ‘Naturformasjon’ og så ikke bli mer detaljert. Men jeg antar at det ikke er det vi virkelig ønsker.

4.3 Navn med flere betydningselement

Det finnes ganske mange ulike slike tilfeller der det er svært problematisk å si at et navn sorterer under en og bare en betydningskategori. Blant tydelige eksempel er navn med to sidestilte element, som *Black And Quick* (SE). Det virker svært forsert å argumentere for at dette navnet er knytta til ‘Farge’ eller til ‘Hurtighet’ og ikke begge deler. Tilsvarende problemstillinger gjelder for *Nice And A Star* (SE), som nesten må bør tilføres begge de to kategoriene nedenfor – her illustrert gjennom et alfabetisk avgrensa utvalg.

Tabell 5. Personlig dimensjon/ Sosial dimensjon/ Godt likt.

Absolutely Fabulous (SE), *A Cool Lady* (DK), *A Daughters Dream* (SE), *A Delicious One* (DK), *Adore* (SE), *Adorable Breed* (SE), *Ain't She Cute* (SE), *Ain't She Lovely* (SE), *Ain't She Sweet* (SE), *Allerliebste* (SE), *Almost'n Angel* (DK), *All My Love, A Lovely Way* (SE), *Also Super* (SE), *Always Darling, Always In My Dream* (SE), *Amazing Delight* (SE), *Angel Of Mine, Appreciated* (SE), *Astrid Min* (SE), *Bambino Amore, Beautiful In My Eyes, Beloved, Bestejeta, Born Delightful* (SE), *Bra Kar, Brave Honey* (SE), *Cher* (SE), *Cher Ami, Chere, Cheri, Chosen One* (SE), *Cool Guy* (SE), *Cool Kid* (SE), *Cool Lady* (SE), *Crowd Pleaser, Cutie Pie* (SE)

Tabell 6. Samfunnsdimensjon/ Det opphøyde/ Berømmelse.

American Star (SE), *Big Famous* (SE), *Big Hero, Big Star, Blaze Of Glory, Born To Be Famous* (SE), *Call Him A Star* (SE), *Celebrity* (SE), *Celeber* (DK), *Celebrity* (SE), *Celebrity Madonna* (SE), *Championessa, Chic Star* (SE), *Coryphee, Entertainer Star* (DK), *Eternal Fame* (SE), *Fame, Fame And Fortune* (SE), *Fame And Glory* (SE), *Fame Factory* (SE), *Fameuse* (SE), *Famous* (SE), *Famous Girl, Famous Son* (SE), *Famous Star* (DK), *Filmstjerna, First Hero* (SE), *Fortune And Glory* (SE)

«Forestill deg at noen peker på en vase og sier: «Se på den skjønnne blåfargen! – formen er underordnet.» – Eller: «Se på den skjønnne formen! – fargen er likegyldig.»

Du gjør helt sikkert noe *forskjellig* når du etterkommer disse to oppfordringene.»

sier Ludwig Wittgenstein i *Filosofiske undersøkelser* (2003: 31). Det er slik vi oppfører oss dersom vi velger å peke bare på det vulkanske ved Ojos del Salado, eller dersom vi bare peker på høyden og ser bort fra det eruptive ved fjellet.

Kategorisering av betydning i slike navn er en påpekende aktivitet, og vi gjør noe forskjellig når vi peker på disse ulike måtene. Kunavna *Sumargod* og *Marsløv* er hos Kruken begge ført under kategorien 'Date-ringsnamn'. Det vil jeg anta henger sammen med hvilke navn som ellers forekommer i materialet. Ellers ville jo *Marsløv* like gjerne kunne sorteres under 'Botanikk' og *Sumargod* under 'Kvalitet'. Her blir det imidlertid bare pekt på tida på året, ikke på det øvrige betydningsinnholdet i navna.

5 Hvordan deler vi inn. Om valget mellom ulike inndelingsprinsipp

«Man gir eksempler og vil at de skal forstås i en viss forstand.», sier Wittgenstein i sitt punkt 71. (2003: 55) Vi skal se noen eksempel på dette.

5.1 *Octopus* (DK)

En dansk travhest født i 2006 fikk navnet *Octopus*. La oss si at vi knytter betydninga i dette navnet til et dyreslag som lever i sjøen – det er ikke så

mange alternativ. Allerede når vi har formulert oss slik er vi på vei til å kategorisere betydninga i navnet, for kategorisering har ikke både mye til felles med begrepsdannelse, men også med definisjoner. Likevel er vi et godt stykke unna å bestemme kategorien, for det krever ei rekke valg i tillegg til å snakke om dette dyreslaget, og en del av disse valga er nær forbundet med mengden eksisterende navn med det vi kan kalle tilgrensende betydning i seg – med mulige medlemmer av samme kategori. Finner vi ingen eller svært få slike, kan navnet komme til å havne i en restkategori, det kan bli sortert under ‘Andre navn’. Er det relativt få navn på dyr i et korpus, kan vi komme til å lage en såpass lite detaljert kategori som ‘(Navn med samme form som) dyreslag’. Men la oss si at det finnes en god del navn i korpuset vårt som er – eller som kan være – nærstående i sitt betydningsinnhold. Da kan vi gå videre og spørre hva det er som karakteriserer betydninga i navnet *Octopus* (DK) og hvorfor vi tenker som vi gjør om hva som mest kjennetegner dyrearten.

Vi må vi avgjøre om vi skal legge vekt på oppbygning, på levested, på levemåte eller på andre forhold. Vi har da i hvert fall velge mellom de mulige kategoriene ‘virvelløse dyr’, ‘sjødyr’ og ‘rovdyr’. Alt som kalles *octopus* er alt dette. Om vi velger ‘sjødyr’ som kategori, kan vi lage en underkategori for ‘pelagiske dyr’, eventuelt enda mer presist ‘permanent pelagiske dyr’. Gjør vi det slik, havner *Octopus* (DK) ikke bare i samme kategori som *Squid* (SE) og *Nautilus* (DK), den er også kategorisert sammen med alle fiskeslag og med *Plancton* (SE) – det siste med mindre vi vil velge å underinndele i ‘Nektron’ og ‘Plankton’. Navn som *Abborren* (SE), *Amberjack* (SE), *Ansjovis* (SE), *Aspen* (SE), *Baltic Salmon* (SE), *Barracuda*, *Big Tuna* (SE) og *Black Snapper* (SE) er der likevel fortsatt. Som ‘rovdyr’ vil det kunne sortere sammen med navn som *Barracuda*, *Isbjörn* (SE), *Panter*, *Predator* (DK), *Sjakalen*, *Skorpion* og *Tarantel* (SE). I mi kategorisering av navn på skandinaviske travhester har jeg valgt å legge *Octopus* (DK) under ‘Virvelløse dyr’, men siden det er såpass mange navn i en slik kategori, virker det rimelig å underinndele, noe jeg har gjort slik i ‘Bløtdyr’, ‘Krepsdyr’, ‘Edderkoppdyr’, ‘Insekter’ og ‘Andre virvelløse dyr’. I øyeblikket ser inventaret i underkategorien der *Octopus* (DK) er plassert slik ut:

Tabell 7. Zoologi/ Virvelløse dyr/ Bløtdyr.

Anatina (SE), *Barnacle* (SE), *Clavus* (SE), *Cockles* (SE), *Escargot*, *Kara*, *Lovely Conch* (SE), *Mollusque* (SE), *Moule* (SE), *Nautilus* (DK), *Octopus* (DK), *Orthoceratitt* (SE), *Ostron* (SE), *Periwinkle* (SE), *Quahog* (SE), *Sea Shell*, *Squid* (SE), *Skjella*, *Taclobo* (SE), *Thiara* (SE), *Whelk* (SE)

Dette er altså ingen åpenbart rett kategorisering. Langt på vei finnes argumenta for å gjøre det på denne måten i helheten av navn i korpuset, og selve argumentasjonen ligger utenfor rekkevidden av denne artikkelen. Dette er heller ikke det viktigste. Det mest sentrale er derimot at det er fullt mulig å argumentere for alle de skisserte kategoriseringsmåtene – det er ikke noe med åttearmet blekksprut som gjør det ene mulig og det andre ikke. Dessuten vil jeg hevde at på ett eller annet punkt fram mot denne kategoriseringa må vi alle gi slipp på intensjonen til den som ga navnet. Det er ingen som gir en hest navnet *Octopus* og som samtidig tenker – og da som et bløtdyr.

En ganske annen sak er at *Calamari* (SE) og *Kalamari* (SE) er identisk med *Squid* (SE) som opprinnelig materiale. Det er den samme blekkspruten, men kategorien må bli en helt annen fordi *calamari* er det kulinariske navnet på dyret. Vi snakker dermed om for eksempel:

Tabell 8. Livsstildimensjon/Mat og drikke/ Bordets gleder/ Kjøtt og fisk.

Aspic (SE), *Bacon* (DK), *Bacon Bits*, *Barbecue* (DK), *Beluga* (SE), *Biffen* (SE), *Big Mac* (DK), *Black Beluga* (SE), *Böckling* (SE), *Calamari* (SE), *Caviar* (DK), *Chops* (SE), *Cool Caviar* (SE), *Dozen Of Oysters* (SE), *Escargot*, *Fish Stick* (SE), *Friedfish* (SE), *Fruit De Mer* (SE), *Iranian Caviar* (SE), *Kabanoss* (SE), *Kabeljo* (SE), *Kalamari* (SE), *Kaviar* (SE), *Kaviaren* (SE), *Kid*, *Kippers* (SE), *Kryddersilden* (DK), *Lambchops* (SE), *Mixed Grill* (SE), *New Pepperoni*, *Norwegian Salmon* (SE), *Oscietra* (SE), *Pepperoni*, *Poached Salmon* (SE), *Pork*, *Pork Chops* (SE), *Pork Pie* (SE), *Real Caviar* (SE), *Rull* (SE), *Sailor Filet Mignon*, *Salami*, *Seafood* (SE), *Serrano* (SE), *Schaschlik*, *Sloppy Joe* (SE), *Smoked Salmon* (SE), *Spring Chicken* (SE), *Tinfish* (SE), *Tournedos* (DK), *Weenie* (SE)

5.2 *Framboise* (DK)

Går vi til navn med opprinnelse i botaniske vekster, får vi lignende problemstillinger. La oss si at vi ønsker å støtte oss på intensjonen til den som ga navnet *Framboise* (DK). La oss videre anta at vedkommende assosierte til bringebær, (og ikke til en slags alkoholholdig drikk basert på dette bæret). Men hvordan tenkte vedkommende så på bringebær? Som ei frukt? I botanikken er frukt en overkategori for kapsler, nøtter, bær og steinfrukt. Eller ble det tenkt på som et bær? I botanikken er bringebær steinfrukt, eller – etter det jeg forstår – enda mer presist en samfrukt som består av sammenvokste steinfrukter. Hvordan tenkte altså den som ga hesten navnet på bringebær i det øyeblikket da navnet ble bestemt? Kan

vedkommende gjøre greie for det i et intervju? Hva viss svaret er nei eller vedkommende ikke er tilgjengelig? For alt jeg vet kan det ha vært en botaniker som ga navnet og virkelig tenkte på det som ei steinfrukt. Men så gjorde ikke den som ga hesten sitt navnet *Hjortron* det samme – ikke *Molta* heller. De ble tenkt på som bær. Skal disse navna da i ulike kategorier etter at vi har funnet intensjonen til den som bestemte navnet, til tross for at både molte og bringebær altså er sammenvokste steinfrukter? Jeg tror ikke det.

6 Kategorisering etter familielikhet. Eksemplet *Glued* (SE)

Vi har sett på navn som er overføringer fra andre kategorier, vi har sett på appellativer som mer eller mindre entydig kan knyttes til bestemte taksonomier, og vi har nå sist sett på endringer i den samla navnebasen i en kategori – endringer som på si side gjør det rimelig å forstå andre navn på en ny måte. Men det finnes også navn som ikke kan sies å sortere under noen av disse kategoriene, og som altså samtidig er av den typen navn som verken er stereotype, eller som er slik at det med rimelighet kan knyttes noen forbindelse mellom betydningsinnholdet i navnet og kategorien. Ett av mange slike eksempel er *Glued* (SE).

Det finnes utvilsomt betydning i dette navnet, men under hvilken kategori? Dersom vi bruker Ricoeurs begrepsapparat, kan vi si at navnet *Glued* (SE) utgjør en hendelse, men hva er det i så fall som skjer? Vel, vi har her å gjøre med noe som ligner på det Umberto Eco sier i *Randbemerkninger til Rosens Navn* (1988: 11): «Fortellingen antyder, og ber deretter leseren fylle en hel serie hull. Enhver tekst er når alt kommer til alt (slik jeg tidligere har skrevet) en doven maskin som ber leseren gjøre en del av dens arbeide.» Vi må arbeide litt hardere enn vanlig for å finne en kategori å sortere navnet under.

Direkte oversatt betyr det engelske ordet *glued* ‘limt’ eller ‘sammenklistra’. Gitt det rette navnekorpuset, kunne vi da sikkert ha leita etter andre navn som viste til sammenklebing, men det skulle mye til før inventaret i den kategorien ble så omfattende at det var verd å opprette den. I mitt korpus av navn på skandinaviske travhester fra 1928 til i dag finner jeg i hvert fall ingen andre under en slik betegnelse. Er navnet da i stedet et egna inventar i en restkategori? Hører det til under ‘andre’ eller ‘øvrige navn’? Det kan det gjøre, men det går også an å tenke seg ei mellomløsning der vi utvider rammene for å forstå ‘limt’ eller ‘sammenklistra’. Vi kan for ek-

sempel spørre hva slik liming har for konsekvens, og da er det mulig å svare at det medfører at noe blir holdt tilbake, det blir holdt på plass, det kommer ikke unna. Slike tankebaner kan gi oss følgende kategori:

Tabell 9. Kontrolldimensjon/ Tilbakeholdt.

Against The Wind (SE), *American Secret*, *A Secret Word* (SE), *At The Wall* (SE), *Backdoorman* (SE), *Bail Me Out*, *Behind Bars* (SE), *Blissful Ignorance* (SE), *Catch* (SE), *Classified*, *Collection* (SE), *Confidential* (SE), *Countdown*, *Deep Secret* (SE), *Dominé*, *Forbidden Fruit*, *Ilsegen*, *In A Box* (SE), *Inside* (SE), *Intact* (SE), *Glued* (SE), *Golden Secret* (SE), *Gripen* (SE), *Happy Secret* (SE), *Hidden Assets* (SE), *Hidden Moves*, *Hidden Pleasure* (SE), *Hidden Power* (SE), *Hidden Secret*, *Hidden Treasure* (SE), *High Secret* (SE), *High Pressure* (SE), *Hostage* (SE), *Hot Collection* (SE), *Hot Secrets* (SE), *Indelukket* (SE), *Intercepted* (SE), *In The Pocket* (SE), *In The Cage* (SE), *In The Closet* (SE), *I Pitstop* (DK), *Late Harvest* (SE), *Let Her Loose* (SE), *Like A Virgin* (SE), *Little Secret* (SE), *Living In A Box* (SE), *Miss Freedom*, *Miss Train*, *Nail Harry* (SE), *Nice Collection* (SE), *No Go* (SE), *On The Hook* (SE), *Our Secret* (DK), *Please Let Me Go*, *Privat* (SE), *Private Collection* (SE), *Quite A Catch* (SE), *Restance* (DK), *Secret Delight* (SE), *Secret Jewel* (SE), *Secret News*, *Secret Pearl* (SE), *Secret Spin* (SE), *Sensation Secret* (DK), *Sperra*, *Spikra*, *Straight To Jail* (SE), *Stuck* (SE), *The Cat's Secret* (SE), *The Secret Light* (DK), *They Don't Know* (SE), *Tied Together* (SE), *Top Secret*, *Totally Secret* (SE), *Trapped Illusion* (SE), *Ultimate Secret* (SE), *Under Arrest*, *Undone*, *Unknown Legend* (SE), *Untold Story* (SE)

Det er ikke bare Ricoeur og *Time and Narrative* som synliggjør paralleller til den forma for kategorisering som blir utført med navn på dyr. Også hos Wittgenstein finner vi tanker som etter mitt syn er nyttige når vi skal karakterisere slik kategorisering av navn etter betydning.

I sitt punkt 67. undersøker Wittgenstein likheter og ulikheter mellom de prosessene – som han benevner det – vi kaller spill. Her konkluderer han med at

Jeg kan ikke finne noen bedre betegnelse for disse likhetene enn ordet «familielighet»; for de forskjellige likhetene overlapper og krysser hverandre helt som mellom medlemmene av en familie: kroppsbygging, ansiktstrekk, øyefarger, ganglag, temperament osv. osv. – Og jeg vil si at 'spillene' utgjør en familie». (Wittgenstein 2003: 53)

I hans terminologi vil vi kunne si at navnet på en kategori som «Tilbakeholdt» utsier (et) familielighetstrekk ved navna som blir sortert dit. Og igjen: Det er ikke bare betydningsinnholdet i det enkelte navnet som bestemmer hvilken kategori det faller under. Det samla innholdet i korpuset du kategoriserer er absolutt med på å bestemme dette. Det samme er den som lager kategoriene – den som samler navna og får dem til å henge sammen i større og mindre helheter – den som føyer hendelsene sammen til et plott.

7 Som historiefortellinga

Kategorisering av navn ut fra betydning tilsvarer historieskriving mer enn fiksjonsfortelling, for kategoriseringa tar utgangspunkt i at det skal etableres noe som er sant gjennom plottet, gjennom mimesis₂.

Også selve navnet ligner på et vis mer på en historisk hendelse enn på et element i ei fiksjonsfortelling, gjennom det enkle forhold at navnet er reelt. Det finnes i samme øyeblikk som det har oppstått, enten det er blitt gitt ved dåp eller er blitt til som språklig nyskaping på annen måte.

Også når det gjelder målet, sier Ricoeur (1984:176), skiller historieskriving seg fra fiksjonsfortelling ved at historie har objektivitet som prosjekt og dermed kan diskutere grensene for objektivitet som et spesielt problem. Dette gjør historiefortelleren ulik fiksjonsfortelleren som (i de aller fleste tilfeller) forventer en velvillig opphevelse eller suspensjon av mistro.

Jeg foreslår etter dette å se kategorisering av betydningsinnhold i navn på dyr som en parallell til historieskriving – til sammenfatning av historiske hendelser til et begripelig hele. Den som gir et navn til en travhest eller et annet dyr kan sjølsagt hevde – og ofte med rette – at det lå en bestemt intensjon bak navnet. Tilsvarende vil den som står bak en historisk hendelse – ei historisk handling – kunne vise til en bestemt intensjon bak handlinga. Verken den som gir navnet eller den som står bak ei handling kan likevel gjøre krav på at intensjonen bestemmer forståelsesmåten. Det som skjer rundt – andre navn, andre hendelser – og det som skjer i ettertid, påvirker lese måten av både navnet og av den historiske handlinga.

Endelig er i et slikt perspektiv den som lager kategoriene å ligne med fortelleren av ei historie. Det er denne fortelleren som samler fragmenta, enkelthendelsene, de enkelte navna og forbinder dem gjennom et plott. Den gode fortelleren og den som lager vellykka kategorisering, er den som får enkelthendelser og enkeltnavn til å henge sammen på en måte som gjør at helheten framstår med god sammenheng og gir samla mening for leseren.

Litteratur og kilder:

Akselberg, Gunnstein 2002: Kategorisering som prinsipp i namnegranskinga. Ei teoretiskmetodisk drøfting med utgangspunkt i onomastikkmodellen. *Avgränsing av namnkategorier. Rapport från NORNAS tjugoniende symposium på Svidja 20.–22.april 2001*. Terhi Ainiala &

Peter Slotte (red.) 37–77. Tallin.

Andersson, Thorsten 1994: Olika egenamns-kategorier – förenande och särskiljande drag. Kristinn Johannesson et.al (red.) *Övriga namn Handlingar från NORNA:s nittonde symposium i Göteborg 4.–6. december 1991. NORNA-rapporter 56.* 15–42.

Eco, Umberto 1988: *Ranbemer-kninger til Rosens Navn.* Oslo. (Oppr. *Postille a Il nome della rosa*, 1984, Milano.)

Jansson, Tove 1968: *Muminpappans memoarer.* Helsingfors.

Johannessen, Ole-Jørgen 2009: Fortuna og Amor. Skipsnavn hentet fra den antikke mytologien. Leila Mattfolk og Terhi Ainiala (red.). *Namn och kulturella kontakter. Handlingar från NORNA:s 37 symposium i Hapsal den 22–25 maj 2008. NORNA-rapporter 85.* 151–163.

Kalske, Marja 2015: Finnish associations with Hungary in horse names. Maticsák Sándor, Keresztes László (red.) *Folia Uralica Debrecenien-sia 22.* Debrecen. 87–97.

Kemp, Peter & Bengt Kristensson (red.) 1988: *Paul Ricoeur. Från text till handling. En Antologi om Hermeneutik.* Lund.

Kruken, Kristoffer 1996: Russland, Dagros og Fia – eit oversyn over moderne norske kunamn med ein skisse av utviklinga i indre Sør-Trøndelag etter ca. 1900. Kristoffer Kruken (red.) *Den ellefte nordiske navneforskerkongressen. Sundvollen 19.–23. juni 1994. NORNA-rapporter 60.* 181–189.

Leibring, Katharina 2000: *Sommargås och Stjärnberg, Studier i svenska nötkreatursnamn* Uppsala.

Meldgaard, Eva Villarsen 1993: *Kattens navn. 2000 danske kattenavne.* Værløse.

Orseth, Dag 2017: Betydning i navn på skandinaviske travhester. Tom Schmidt og Inge Særheim (red.) *Namn som kjelder. Rapport frå Den sekstande nordiske namneforskerkongressen på Jæren folkehøgskule, Kleppe 8.–11. juni 2016. NORNA-rapporter 96.* 181–191.

Ricoeur, Paul 1977: *The Rule of Metaphor, Multi-disciplinary studies of the creation of meaning in language.* Toronto, Buffalo, London. (Oppr. *La Metaphor vive*, 1975, Paris.)

Ricoeur, Paul 1984: *Time and Narrative, Volume 1.* Chicago, London. (Oppr. *Temps et Recit vol. 1*, 1983, Paris.)

Ricoeur, Paul 1985: *Time and Narrative, Volume 2.* Chicago, London. (Oppr. *Temps et Recit vol. 2*, 1984, Paris.)

- Ricoeur, Paul 1988: *Time and Narrative, Volume 3*. Chicago, London. (Oppr. *Temps et Recit vol. 3*, 1985, Paris.)
- Sandst, Line 2016: *Urbane stednavne - storbyens sproglige dimension: en stilistisk-retorisk analyse af urbane stednavne i det københavnske byrum*. København.
- Wittgenstein, Ludwig 2003: *Filosofiske undersøkelser*. Oslo (Oppr. Philosophische Untersuchungen. 1953.)
- DTCa= Dansk Travsports Centralforbund. Navnereglement
<http://www.trav.dk/avl/navngivning/> (henta 08.07.20).
- DTCb= Dansk Travsports Centralforbund. Søkeseide for hester.
<http://195.198.34.45/trav/hest/sog> (henta 08.07.20).
- DNTa= Det Norske Travselkap. Navnereglement. (§ 9)
<http://www.travsport.no/Global/Registreringsreglement.pdf>
(henta 08.07.20).
- DNTb= Det Norske Travselkap. Søkeseide for hester.
www.travsport.no/Andre-elementer/Sok-etter-hestkusklop/
(henta 08.07.20).
- STa= Svensk Travsport. Navnereglement.
https://www.travsport.se/artikel/hastens_namn
(henta 08.07.20).
- STb= Svensk Travsport. Søkeseide for hester.
<https://sportapp.travsport.se/sportinfo/horse> (henta 08.07.20).